

H / 1986.

GALERIJA
LIKOVNE
UMETNOSTI
POKLON ZBIRKA
GALERIJA RAJKA MAMUZIĆA

JUNI - JULI '86

ALEKSANDAR ZARIN

FRAGMENTI

ROBERT L. HALL 199

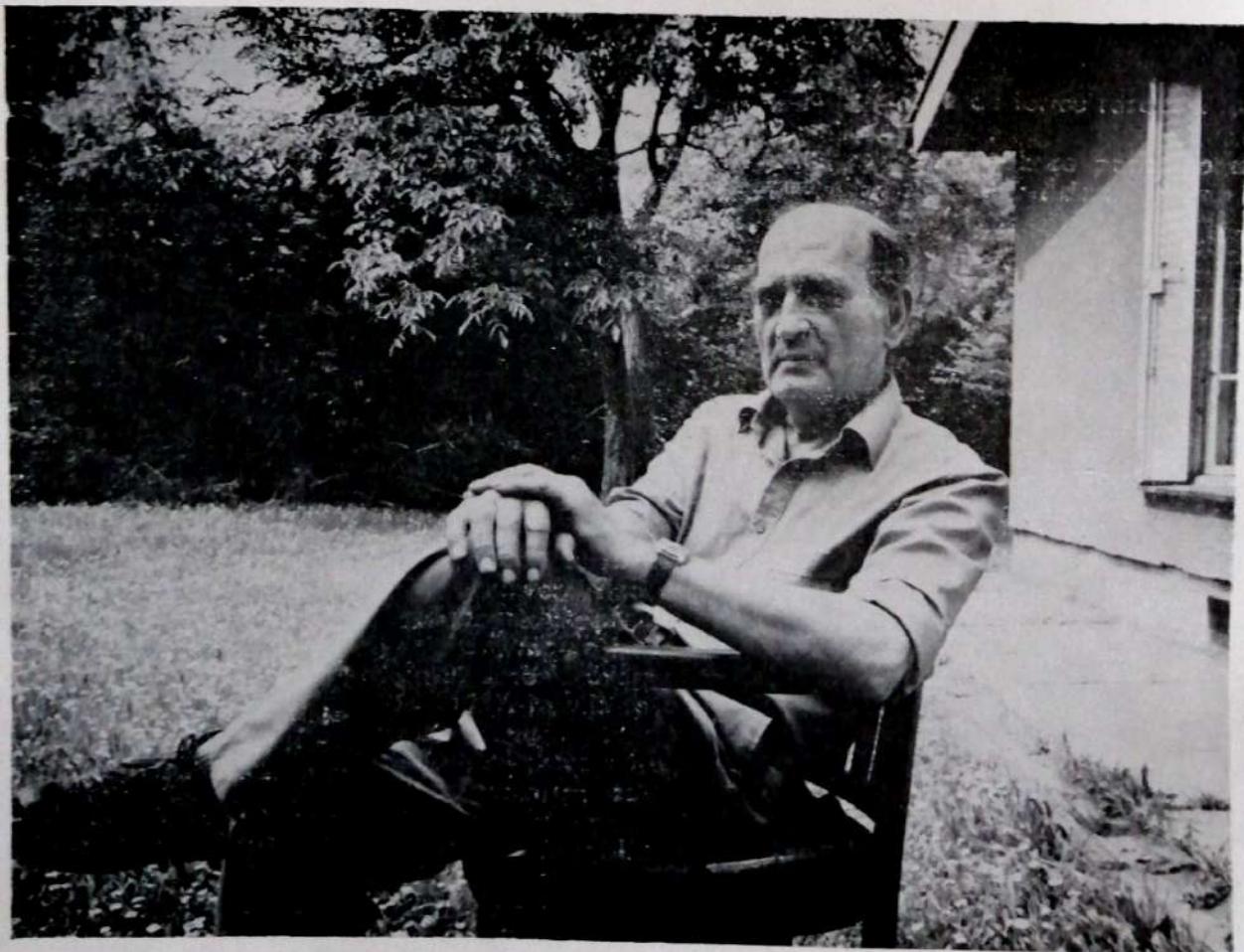
GALERIJA LIKOVNE UMETNOSTI
POKLON ZBIRKA RAJKA MAMUZIĆA

ALEKSANDAR ZARIN

FRAGMENTI

JUNI - JULI 1986.
NOVI SAD, VASE STAJIĆA 1

3830
МНВ. ВР.
17.09.2008.

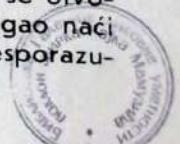

BIOGRAFSKI PODACI

1923. — Rođen u Srpskoj Crnji u Banatu
1932. — Porodica se preselila u Petrovgrad (sada Zrenjanin)
1941. — Završio gimnaziju i maturu u Petrovgradu
- 1941-1945. — Živeo u Smederevu i radio u fabrički vagona
- 1946-1950. — Studirao i diplomirao na Akademiji likovnih umetnosti u Beogradu
1951. — Postavio svoj prvi javni spomenik GEORGIJE MAGARAŠE VIĆ u Novom Sadu
Pristupa novoosnovanoj grupi SAMOSTALNI i izlaze sa grupom do njenog prestanka
1952. — Završio postdiplomske studije na Akademiji u Beogradu
- 1952-1957. — Radio skulpture u kamenu portrete zatim monumentalnu figuru BUĐENJE, i 1957. godine granitni spomenik BRANKO RADICEVIĆ na Kalemegdanu, kao i fontanu DEVOJKA SA ŠKOLJKOM u Beogradu Bezistenu u Beogradu
1945. — Usmerava svoje interesovanje prema problemima rata i umiranja. Tokom godina nastaje ciklus RAT, kao i spomenici i skulpture na temu PALIM BORCIMA u Kikindi, zatim figura UMIRUĆI na Petrovaradinskoj tvrđavi, skulpture ZRTVA, USPLAHIREDI KONJ itd.
1957. — Učestvovao u osnivanju vajarške grupe PROSTOR OSAM (Oblik u prirodi), sa ciljem da se populariše skulptura u slobodnom prostoru
1961. — Uporedno sa ciklусом RAT počeo je sa radom na ciklusu RUKE. Iz ovog istraživanja nastale su skulpture VELIČANSTVENI MIR, ZA IZGUBLJENIM SUNCEM, ZASTAVE itd., kao i spomenik OTPORU, u Adi, fontana VODENI CVET, i monumentalna skulptura u metalu SIMBOL RADA u Kruševcu
1963. — Postavljen za upravnika stalne izložbe Jugoslovenski trijennale
1966. — Izabran za docenta na Akademiji likovnih umetnosti u Beogradu

Zagonetnost razvojnog puta skulptora Aleksandra Zarina iskazuje se u protekle četiri decenije u fazama koje su, svaka za sebe, mogle biti dignute do svojevrsnog koncepta, dokazati se velikim brojem u celine vezanih dela ili zatvoriti u stav. Međutim, skoro po pravilu, ostale su u istraživanju i iscrpljivanju otvorene, upućene ka nekoj drugoj fazi rada i drugom vremenu u kome treba da nađu formulu sopstvenog korena i pretpostavku o sjedinjenju i sintezi. Pokušavajući da sebi objasni Zarinovo delo po »tematskim i stilističkim obeležjima« Aleksa Čelebonović (Zarin, Narodni muzej, Niš 1975. predgovor katalogu) napravio je tabelu u kojoj se u devet polja po vertikali i horizontali dele tematski ciklusi i osnovna estetska opredeljenja i utvrdio da je u osnovi u radovima prve faze, usvojen kao ideal »realizam antičkog tipa« podudaran sa realizmom rimskih portreta, da se zatim javljaju svedeni oblici koje je Lazar Trifunović nazvao »oljuštenim formama« i, u trećem horizontalnom nizu, linearne konstrukcije od gvožđa. Pokušavajući da precizno odredi mesto dela u vertikalnoj podeli (portreti, ciklusi Rat i Ruke) Čelebonović je konstatovao da se većina od njih koncentriše na prelazima horizontalne podele, što može da znači da su stilske razlike u pojedinim fazama imale određenu unutarnju podudarnost, da je nagovešteni koncept u istraživanju zavisio od oslonaca koji su u predhodnoj fazi već bili nađeni. Čelebonović daje i zaključke po kojima, prvo, portreti otkrivaju osnovne skulptorske dileme i određuju karakter Zarinove skulpture, i, drugo, vezana sa portretima, ma koliko se od njih odvajala, druga dela otklanjavaju stilističku uskost, otvaraju se u pravcima koji zavise od date stilske orientacije. Govoreći o koncentraciji dela na prelazima horizontalne podele u tabeli koju je napravio Čelebonović je mislio na postojanje neke vrste »idejno osećajnog mosta« između pojedinih grupa skulptura koje pripadaju jednom ili drugom ciklusu u vertikalnoj podeli. Time je verovatno htelo da kaže da se Zarinovo delo može objasniti samo prepoznavanjem podudarnih elemenata pomoću kojih Zarin uvek u novom ključu daje odgovore na pitanje: šta je to što ga u skulpturi suštinski interesuje i gde je mesto emocije u racionalnim elaboracijama?

Po svemu sudeći Zarin je u toku studija na Akademiji za likovne umetnosti u Beogradu preko primera koje je najčešće navodio njegov profesor Sreten Stojanović (Rodan, Burdel) stigao do svoj najvišeg uzora do rimske skulpture u pomenutom realističkom a moglo bi se reći i naturalističkom vidu. I već tu bilo je jasno da on od sebe zahteva više no što je u zadatku zahtevao njegov učitelj. Stojanović je kao bečki a posebno pariski dak verovao da, pošto su osnovne mase postavljene, konačno rešenje treba tražiti u oduhovljenju forme, primereno ideji od koje je pošao. Takvom stavu možemo zahvaliti što smo stekli, u prvim godinama procvata naše savremene skulpture, nekoliko izuzetnih, nezaobilaznih dela koja pobijaju akademsku tradiciju okrećući se istoku. Zarin je, verovatno, imao do potrebnog stepena razvijen senzibilitet, mogao je da prati Stojanovićeva izlaganja i da otkriva dublji smisao njegovih saveta. Dr Lazar Trifunović je pokušao da odvoji pedagoški uticaj od umetničkog tvrdnjom da se Stojanovićev uticaj iscrpljuje u prvom. Ako ovu drastičnu podelu prihvativimo postavlja se otvoreno pitanje gde je Zarin u godinama o kojima govorimo mogao naći potvrdu vrednosti svojih studija. Činjenica je da je uprkos nesporazu-

- 1967. — Izveo granitni spomenik SVE-TOZARU MARKOVIĆU u Svetozarevu
- 1969. — Izradio bistu MIHAJLU PETROVIĆU - ALASU u Beogradu
- 1971. — U fabrici »14. Oktobar« u Kruševcu podigao monumentalnu skulpturu u metalu SIMBOL RADA
- 1973. — Izabran za vanrednog profesora i dekana Fakulteta likovnih umetnosti u Beogradu
- 1974. — Izveo u mermeru ZASTAVE u vili Karadžić u Aranđelovcu
- 1981. — Izabran za redovnog profesora na Fakultetu likovnih umetnosti u Beogradu

STUDIJSKA PUTOVANJA:

Italija, Francuska, Engleska, Zapadna Nemačka, Holandija, Mađarska, Grčka, Egipt

Zivi i stvara u Beogradu.

SAMOSTALNE IZLOŽBE:

- 1953. — Pančevo, Dom kulture
- 1956. — Beograd, Grafički kolektiv
- 1957. — Smederevo, Dom kulture
- 1958. — Beograd, Dom kulture »Đuro Salaj«
- 1962. — Srpska Crnja, Dom kulture
 - Novi Sad, Galerija Forum
- 1964. — Sombor, Likovna jesen
- 1974. — Zrenjanin, Narodni muzej
- 1975. — Subotica, Gradski muzej
 - Bačka Topola, Dom kulture
 - Niš, Savremena galerija na Tvrđavi

GRUPNE IZLOŽBE

- 1950. — IX i X izložba ULUS-a, Bgd.
- 1951. — Izložba grupe »Samostalni«, Beograd
 - Izložba mladih likovnih umetnika Srbije, Beograd
- 1952. — Izložba grupe »Samostalni«, Beograd
 - Izložba portreta, Beograd
- 1953. — Izložba grupe »Samostalni«, Beograd
 - »Slikarstvo u Pančevu«, Pančevo
 - Izložba četvorice umetnika, Zrenjanin
- 1954. — Izložba »Samostalni«: Zagreb, Ljubljana, Maribor
 - Izložba portreta, Beograd
 - XVII izložba ULUS-a, Beograd
 - III izložba slikarstva i vajarstva SLUJ-e, Dubrovnik
 - Izložba likovnih umetnika Vojvodine, Novi Sad

mima koji su u toku rada nastajali on ostao kod Stojanovića punih šest godina saglašavajući svoja viđenja sa njegovim ali je tvrdokorno, tvrdokornost je njegova bitna osobina, pokušavao da stavi do znanja da ga interesuju principi koje je Stojanović zapostavljaо. Učitelj je u svom radu često sledio prirodu materijala, učenik volju generacije, ambicijom da materijal, poštujuci ga, podredi sebi. Sve što se događalo do 1950. moralo se događati u okvirima škole. Drugi okviri i osnovi nisu postojali ili su mogli postojati u delima Meštrovića, Kršinića, Stijovića, Palavičinija i drugih bliskih predstavnika naše moderne. Do rimske skulpture mogao je da stigne preko literature, preko reprodukcija i primeraka u muzejima. Sličan slučaj je i sa stecenim znanjima o grčkoj i renesansnoj skulpturi. Predstava koju je imao bila je krajnje lična i zavisila je od zakona gradnje skulpture koje je otkrivaо razvijajući perceptivnu moć. Ovde treba imati u vidu da se anatomski skloovi za njega pre svega bili konstruktivni sklopovi tj. morali su u svakoj tački biti utvrđeni, masivni i kada su minuciozni, postavljeni tako da ne dovode u sumnju balansni red stvari. U studijama akrova mere su tražene rigorozno iako su mase u nekim slučajevima davale otpor i namefale neprihvatljive deformacije. Iz toga sigurno nije proizilazila velika sloboda u pokretu i skoro da bi se sa punom odgovornošću moglo reći da se ovom vrstom slobode Zarin nije bavio. Njegov razvoj ne pokazuje žudnju za drastičnjim gestom a tamo gde je prisutan gest ističe zavisnost od pokreta u unutrašnjosti forme, od naptosti unutrašnjih konstruktivnih nosača. U vreme studija i kasnije on je posvećivao posebnu pažnju obradi opne forme pokušavajući da zabeleži najveći broj podataka koje udari iz centra ostavljaju na njoj, da vrednost tih dragocenih detalja usaglasi sa celinom, da ih nađe u funkciji celine. Očigledno da mu je, polazeći od za sebe utvrđenih uzora (rimska skulptura, grčka umetnost u daljem planu i renesansa u bližem) pažnja bila vezana za skoro nepremostivi jaz između nalaženja i isticanja individualiteta objekta u toku rada i potrebne svedenosti i monumentalnosti u konačnom rešenju. U prvim značajnijim pokušajima bila je nagoveštena potreba da se u ime istine forma do određenog stepena sputa, da se u njoj ostave znakovi primereni vremenu, da se umetnički iskaz utvrdi negde na nivou dokumenta. U tome nagoveštaju mi se suočavamo sa sudbinom Zarinovog dela.

Određujući pomoću navedenih uzora svoj put u projekcijama koje su kasnije postajale jasne Zarin je pokazivao sklonost ka bogatstvu i odnegovanosti oblika, bukvalno bio je opsednut idealnom formom i, uistinu, ni u zrelosti nije tu opsesiju mogao da otkloni.

Izazov idealnog javio se u vreme studija, negde oko 1950. godine, u vreme temeljnog usavršavanja zanata. Može se reći da je za prihvatanje tog izazova imao najdublje intimne razloga ali i da je već bio vrsan znalac veštine. U modelovanju za njega nisu postojale tajne dok je u klesanju kamena išao ka granici apsolutnog. U elemente koje je usvojio u ovoj fazi rada Lazar Trifunović ubraja »zatvorene statičke ritmove« koji po svemu sudeći zavise od reda u anatomskim i konstruktivnim sklopovima ali i od pravog osećanja mere u razvijanju conforme. U najvišem stepenu dejstva ovi »zatvoreni statički ritmovi« se javljaju u **Portretu Tatjane Zarin**, 1950, delu koje je po mnogo čemu ključ za razumevanje bližih i daljih ciljeva Zarinovog stvaralaštva: os-

1955. — Izložba mlađih srpskih vajara, Beograd
— XX izložba ULUS-a, Beograd
1956. — XXII izložba ULUS-a, Zagreb
— Izložba vajarskih radova članova ULUS-a, Sarajevo
1957. — Izložba suvremene Jugoslovenske umjetnosti, Dubrovnik
— »Oblik u prirodi«, Beograd
— Savremena srpska skulptura, Beograd
— XXIII izložba ULUS-a, Beograd
— V izložba Bačkotopolske umjetničke kolonije, Bačka Topola
— Izložba umjetničke kolonije, Kikinda
1958. — Izložba grupe »Prostor 8«, Novi Sad, Beograd
— Izložba udruženja likovnih umetnika Srbije, Ljubljana
— Izložba umjetničke kolonije, Čečka
- 1959-1960. — »Umjetnost u revoluciji«, Zagreb
1960. — Izložba umjetničke kolonije, Čečka
— I Oktobarski salon, Beograd
— Izložba ULUS-a, Zagreb
1961. — NOB u delima likovnih umetnika Jugoslavije, Beograd
1962. — III Oktobarski salon, Beograd
— Izložba »Skulptura u slobodnom prostoru«, Beograd
— Izložba umjetničke kolonije, Čečka
— Savremeno slikarstvo i skulptura Jugoslavije, Lozana
1963. — Skulptura u slobodnom prostoru, Beograd
— IV oktobarski salon, Beograd
— Izložba portreta članova ULUS-a, Beograd
— III likovna jesen — crteži i sitna plastika, Sombor
- 1963-1964. — Poslijeratna srpska umjetnost, Zagreb
— VIII izložba umjetničke kolonije, Čečka
1964. — III likovni susret — skulptura, Subotica
— III Trijenal likovnih umjetnosti, Beograd
1965. — Izložba tapiserije i skulpture Jugoslavije, Budimpešta
1966. — V likovni susret grafičara i skulptora, Palić
— Izložba umjetničke kolonije, Čečka
— Izložba tapiserije i skulpture Jugoslavije, Bukurešt

novne mase i precizno uvedene detalje trebalo bi zamisliti u jednom koordinatnom sistemu ili ortogonalnoj mreži da bi se otkrili principi građenja, otkrile monumentalne razmere pojaseva i slojeva, lepotu dominantnih ploha. Budući da je bista bila ostvarena modelovanjem u glini, u jednoj vrsti materijala, i već do izvesnog stepena izmenjena u drugoj, u gipsanom odlivku, put do konačne verzije u kamenu otkrio je da se u približavanju formi spolja, po već usvojenim zakonima zanata, mogu vršiti izmene primerene materijalu, da se može postići veća ubedljivost u izrazu. Čini nam se da je Zarin polazeći od principa gradnje u rimskoj skulpturi ovom prilikom isao ka osetljivosti grčke skulpture u klasičnom periodu: osnovni oblici skoro brutalni u jednostavnosti klesani su i polirani tako da u prelazima idu ka omekšanju, da ivicama pod dejstvom svetla otkrivaju fleksibilne linije i da na najbolji mogući način uvode senke u potisnuta polja. Sličnu doslednost u tumačenju karaktera formom koja je isla ka savršenstvu Zarin je pokazao u nekoliko ženskih glava, u figurama i autoportretima.

Nije jasno zašto je posle studija došlo do značajnih promena u konceptu. Prva pretpostavka koju imamo kao objašnjenje dozvoljava da tvrdimo da se našao u sukobu sa samim sobom i da mu je bio potreban kontakt sa svetom. Stavovi koje je usvojio i izgradio, prihvaćeni pri prvim izlaganjima, mogli su za njega već biti dogma i ozbiljna smetnja u radu. Istraživanja koja je obavljao u toku studija bila su rigozna, on sam nepoverljiv pred sudom drugih, ostavljen da veruje u svoja iskustva i stečena znanja i tako zatvoren u krug svojih fikcija, nedoumica i sumnji. Druga pretpostavka o potrebi promene vezuje se za prelome do kojih je došlo u jugoslovenskoj umjetnosti pa time i u jugoslovenskoj skulpturi oko 1950. On nije mogao izbeći pomeranja koja se nisu zbivala samo unutar generacije kojoj je pripadao. Jugoslovenska savremena umjetnost vraćala se svojim početcima a u skulpturi potrebeni primjeri mogli su biti nađeni u ranijim delima Meštrovića, Kršinića, Stijovića i drugih. Veze su se mogle utvrditi ali teško da bi prirodnim rastom i razvojem bio dosegnut viši nivo primeren svetskom. Uticaj spolja bio je neizbežan. Prvi koraci nisu mogli biti avangardni, nisu mogli slediti kakvu-takvu evropsku avangardu, Uzori su nalaženi prvo u italijanskoj i francuskoj skulpturi, u onim vidovima koji su za modernu umjetnost već bili tradicionalni a nešto kasnije u engleskoj. Tako smo stigli do redukovane forme na putu ka čistoj.

Lazar Trifunović smatra da je u kratkom vremenskom rasponu (1950. — 1953.) Zarin doveo svoje početne plastične stavove do najpotpunijeg izraza. On ne priznaje obrat i odstupanje od prvobitno povučene linije, njemu izgleda prihvatljiva teza po kojoj se samo brišu tragovi škole, brišu tragovi školskog i nameštenog pokreta. Međutim, u analizi Spomenika Branku Radičeviću on je opširan i ponet, uzbudjen je otkrićem i doslovno suočen sa istinom po kojoj se Spomenik Branku Radičeviću prvi posleratni moderni spomenik i Beogradu. Ovom briljantnom analizom Trifunović je ne htevši otkrio da pređeni put suštinski značajan i da se sam proces ostvarenja ideje menja: u toku studija, u prvoj fazi, skulptura je rasla iz centra ka svom spoljnjem izgledu i obrnuto, sporo i slojevito, u drugoj fazi ona je pre realizacije

- 1967. — VII Oktobarski salon, Beograd,
Zagreb
 - Izložba umetničke kolonije, Ečka
 - III Trijenal likovnih umetnosti, Beograd
 - Izložba Jugoslovenskog portreta, Tuzla

- 1968. — Izložba umetničke kolonije, Ečka
 - Izložba Jugoslovenske umetnosti, Latinska Amerika
 - Izložba grupe Beogradskih vajara, Denver SAD
 - Oktobarski salon, Beograd

- 1969. — Izložba Jugoslovenske skulpture, Hag
 - Izložba jugoslovenske umetnosti, Pariz
 - X oktobarski salon, Beograd

- 1971. — NOB u delima likovnih umetnika Jugoslavije, Čačak
 - Izložba umetničke kolonije, Ečka
 - »Sedmoro iz Crne«, Srpska Crnja
 - Izložba četiri vajara, Valjevo

- 1972. NOB u delima likovnih umetnika Jugoslavije, Split, Celje, Maričbor, Zagreb
 - »Sedmoro iz Crne«, Novi Sad

- 1973. — NOB u delima likovnih umetnika Jugoslavije, Rijeka, Sarajevo, Kragujevac
 - Jubilarna izložba kolonije, Bačka Topola

- 1974. — Izložba ULUS-a, Beograd
 - NOB u delima likovnih umetnika Jugoslavije, Niš, Skoplje

- 1975. — Izložba jugoslovenskog portreta, Tuzla

- 1976. — Izložba saveza likovnih umetnika Jugoslavije, Sarajevo
 - Izložba NOB u delima likovnih umetnika Jugoslavije, Bgd.

- 1977. — 40. godina Fakulteta likovnih umetnosti u Beogradu, Bgd.
 - Izbor likovnih umetnika Vračara, Beograd
 - Iz vajarskih ateljea, Salon MSU, Beograd

- 1979. — Izložba sitne plastike, Murska Sobota

- 1980. — Izložba sitne plastike, Sarajevo
 - Srpska umetnost, Bukurešt
 - Jubilarna izložba »Mermer i zvuci«, Aranđelovac

temeljno mišljena. Izgleda da se ovde javljaju i dileme sa kojima će Zarin ostati trajnije suočen. Ideja o delu, kao stvarna pretpostavka dela a ne nagoveštaj, bila mu je bliska. Ipak morao je strahovati od svođenja, od potrebe da projektuje umesto da gradi. Ovo poslednje, sa već u praksi stečenim iskustvima, bilo je saglasno njegovom osećanju sveta, načinu kako ga on u sopstvenom delu pokazuje. Usvojen graditeljski princip, hod od jezgra ka punoj formi, nije mogao biti lako odbačen. Ostao je zapretan u smislenoj skulpturi koju je u bloku granita trebalo izazvati. Uostalom, potreba očuvanja graditeljskog principa javljaće se kasnije u mnogim slučajevima kao skoro neprelazna prepreka kod stilskih metamorfoza Zarinove skulpture.

Mislimo da treba reći da je Zarin u delu Spomenik Branku Radičeviću delimično Meštrovićev dužnik. Kontakt sa Meštrovićem uspostavljen je ranije u toku rada na kariatidama u ateljeima Akademije za likovne umetnosti. Hteo je da potvrdi sopstvenu tezu o funkciji skulpture u arhitekturi a verovatno i da nagovesti da mu nije strana ideja o većem jedinstvenom arhitektonsko-skulptorskem delu. Njegove kariatide bile su tako vezane za Egipat preko Meštrovićevog ranog perioda. Branko Radičević, međutim, oslanja se na kariatide Spomenika neznanom junaku na Avali. Otporna granitna masa u koju je uklesan zahtevala je da se definitivniji podaci o karakteru lika klešu škrto i plitko slično postupku majstora na avalskim kariatidama. Figura tako ostaje kompaktan kameni blok, jedinstven blok u svakom svom delu. Razumljivo, zatvoren u drugom planu čistom plohom ali se ovi zaseci otkrivaju samo pod određenim uglom sagledljivosti. Sudeći po napetosti mase i po silama koje deluju u skoro nenaglašenom kontrapostu, posebno u uzdržanim ritmovima profila, namera je bila da se tumačenjem forme portreta i od predstava stvorenih preko poezije. Spomenik na Kalemeđdanu sublimuje te predstave.

Sudeći po ovoj figuri i po nekim portretima iz istog vremena, posebno po Autoportretu iz 1954. Zarin je dobro znao šta se događalo u evropskoj skulpturi prve polovine veka. Upućen na Rodena, Burdela i Majola brzo je, kao mlad umetnik, shvatio nezaobilazna zbivanja u rasponu od kubizma do konstruktivizma i do novih pokreta u kojima je istaknuto mesto imala takozvana vitalistička stvaralačka formula. I njen prvi uzor iz tog kruga mogao je biti Brankusi po moći da se mišljeni oblik nađe u prirodnom obliku ili u oblicima koji su stvarani kao objekti potrebnii u svakodnevnom životu. I on je tražio u inertnim stvarima neku dublju pokrenutost, nagoveštaj ritma koji oslobođen čini te stvari neposredno umetničkim delima. Razumljivo išao je i ka višim ciljevima, ka transformaciji stvaralački izmenjenog oblika u oblik zavisan od ugrađenog duhovnog pokretača: «... moj zaključak je da oblik i prostor nisu nezavisni i jedini elementi plastike, već da njihov smisao mora biti prožet određenom idejom i emocijama koje deluju na posmatrača, kome su konačno i namenjena.» (A. Zarin, Anketa, Umetnost br. 22, april-maj-juni 1970., Beograd).

Negde u dubljem duhovnom sloju Zarin je u skulpturi **Ležeća glava**, 1954. našao direktniju vezu sa Brankusijevom **Usnulom muzom**, u nje-

- 1981. — Jubilarna izložba »Mermer i zvuci«, Beograd
- Izložba plaketa i medalja, Beograd
- Izložba NOB u delima likovnih umetnika Jugoslavije, Beograd
- Izložba jugoslovenske skulpture, Pančevo
- 1982. — Ars et animalis, Pančevo
- 1983. — Izložba jugoslovenskog portreta, Tuzla
- Umetnost u terakoti, Kikinda
- Jugoslovenska skulptura posle 1950. (MSU, gal. M. Zorić), Beograd
- 1984. — Oktobarski salon, Beograd
- Izložba »Nagrađeni na oktobarskom salonu« Narodni muzej, Beograd
- Skulptura u Vojvodini (SPENS Novi Sad)
- 1985. — Likovni umetnici na temu rata Dom JNA Beograd
- Izložba ULUS-a Beograd, Sarajevo, Novi Sad

NAGRADA

- 1949. — Prva nagrada za skulpturu studentske omladine Jugoslavije dentske omladine Jugoslavije, Beograd
- 1950. — Prva nagrada na konkursu za spomenik Jovanu Popoviću, Kikinda
- 1953. — Prva nagrada na konkursu za spomenik Branku Radičeviću, Beograd
- 1960. — Prva nagrada na konkursu za spomenik Revoluciji, Svetozarevo
- Prva nagrada na konkursu za spomenik Otporu, Ada
- 1961. — Nagrada Savremene Galerije UK »Ečka«
- 1962. — Forumova nagrada Novi Sad
- 1966. — Treća nagrada na izložbi Motivi NOB-a, Beograd
- 1967. — Nagrada Oktobarskog salona, Beograd
- 1969. — Nagrada Reno na izložbi jugoslovenske skulpture, Hag
- 1971. — Prva nagrada na konkursu za spomenik u Kućevu
- Prva nagrada na konkursu za skulpturu »Simboli rata«, Kruševac
- 1972. — Druga nagrada na konkursu za Spomen-groblje na Fruškoj Gori

noj konačnoj varijanti. Međutim, pokušavajući da posle četrdeset godina reši problem koji je Brankusi postavio on je u okviru sebi postavljenog zadatka imao u vidu veći broj mogućnosti. Nije ga suštinske interesovala »organska vitalnost« (H. Rid) iako je mogao misliti na dejstvo unutrašnjih prirodnih procesa. Sklad kome je kao prirodnom mogao da teži zavisio je od intervencija pomoću kojih se ne stiže do »vrhunske harmonije«. **Ležeća glava** ima čvrstu unutrašnju konstrukciju i dramatično podvučene prelome ploha na licu. Nešto se u odnosu na **Spomenik Branku Radičeviću** i na **Autoportret** odlučno događa iako je **Ležeća glava** nastala u vreme u kome je kalemegdanski spomenik klesan. Bio je uz nemire poukama kubizma i konstruktivizma a nije mogao da se pomiri sa rešenjima na koja je nailazio. Šesta decenija je vreme najtežih Zarinovih iskušenja. On najavljuje određene tematske celine, pokušava da ih idejno odredi i nagovesti u formi. Kod realizacije pouke i lična iskustva sustiču se suviše brzo, on jednostavno nema vremena za dugoročnije elaboracije ideja. Kod gradnje forme ne beži od podataka o njenom poreklu, interesuju ga jedino izmene po kojima postaje njegova. Lazar Trifunović smatra da su kod Zarina ideje često toliko izukrštane da je njihova geneza i kod najpomnijeg ispitivanja vremenski nejasna i da se u središte kritičke analize mora postaviti Zarinov odnos prema formi. Mi ga od trenutka o kome govorimo na dalje vidimo u određenom dualitetu. Zarin se sa najvišim razlogom lomi između dve krajnosti: između očuvanja plohe u koju su uneti znaci unutrašnjeg zbivanja i potrebe da formu razdvaja i deli po linijama dejstva sila tog istog unutrašnjeg zbivanja. Mase se izdvajaju i suprostavljaju u neuobičajenoj ravnoteži dok se podaci o anatomskim sklopovima javljaju negde na ivicama većih delova celine i gube u njima.

Ako se izuzme **Ratna vaza**, 1954. (rasprsli čelik), nađeni predmet koji je Zarin nominacijom digao do sopstvenog dela a koji anticipuje određene razvojne faze u ciklusu **Ruke**, ciklus **Rat** ustvari počinje sa pomenutom **Ležećom glavom** i razvija se preko **Usplahirenog konja** i **Umirućeg ratnika** iz 1960. kasnijih ptica i spomenika u sličnim stilskim oznakama do neostvarene **Zakletve odreda** iz 1977. Značajno mesto u ovom ciklusu, na samom početku rada na njemu, zauzima skulptura **Žrtva**, torzo, 1954., skoro nadrealističko delo, ustvari enigmatični projekat za spomenik, budući da je razmeštaj osnovnih elemenata u iskazivanju bola i protesta paradoksalan. Paradoksalnost ovde proizilazi iz jasnosti u konceptu i apstraktnosti u kompozicionom razmeštaju delova: vertikalno dignuta ruka ide ka nestvarnim dimenzijama u odnosu na luk preolmljenog torzoa i taj gest stiče najviši simbolički smisao. Moglo bi se reći da varijante **Umirućeg ratnika** (1957, 1960.) proizilaze iz ovog predloška po nekim dinamičkim odrednicama. Prvi iz 1957. razvija se u vis po spirali i vraća istim smerom u dno. Geometrizovane robusne forme pomeraju se sukcesivno po dijagonalni, dotiču i zatvaraju u vrhu pošto su se u svoj svojoj snazi razvili iznad konkavnih u predelu trbušne duplike. Neuobičajeno je da se kod prestave umirućeg ide na takav zamah tela i na takvu spoljnu i unutrašnju napetost. Drugi **Umirući ratnik** 1960. Spomenik palim borcima u Kikindi (skice i varijante nastale pre i posle izvođenja spomenika) sledi delimično iskustva stečena u radu na varenom metalu **Otpor I**, 1956. **Otpor II**, skica za spomenik u Adi 1960.) Podele su jednostavne, grud-

- 1975. — II nagrada za plaketu ONO —
— APV
- Otkupna nagrada na jugoslovenskoj izložbi portreta, Tuzla
- 1977. — Prva nagrada na konkursu za spomen reljef »Sestre Ilić«, Valjevo
- 1981. — Prva nagrada na izložbi NOB-a Dom JNA, Beograd

SPOMENICI I SKULPTURE NA JAVNOM MESTU

- 1951. — GEORGIJE MAGARAŠEVIĆ, bista, Novi Sad
- 1952. — ĐURA JAKŠIĆ, bista, Srpska Crnja
- 1953. — JOVA JOVANOVIĆ — ZMAJ, bista, Pančevo
— Spomenik JOVANU POPOVIĆU, Kikinda
- BRANKO RADIČEVIĆ, bista, Zrenjanin
- 1954. — NH SRBA STEFANOVIĆ, bista, Smederevo
— Spomenik RADI TRNIĆU, Moravica
- 1955. — NH STEVICA JOVANOVIĆ, Pančevo
— SERVO MIHALJ, bista, Zrenjanin
- 1956. — VENIJAMIN MARINKOVIĆ, bista, Ivanjica
— MILOŠ MARKOVIĆ, bista, Titovo Užice
- 1957. — Spomenik BRANKU RADIČEVIĆU, Beograd Kalemeđan
— Fontana DEVOJKA SA ŠKOLJKOM, Beograd — Bezistan
- 1958. — NH TOZA MARKOVIĆ, bista, Zrenjanin
— Fontana KUPANJE, Smederevo
— Figura UMIRUĆI, Petrovaradinska tvrđava
- 1959. — SPASOJE STEJIĆ, bista, Novi Kneževac
- 1961. — Spomenik PALIM BORCIMA, Kikinda
— NH LJUBA UROŠEVIĆ, bista, Svetozarevo
— Spomenik OTPORU, Ada
- NH MILAN MIJALKOVIĆ, bista, Svetozarevo
- 1962. — Spomenik PALIM BORCIMA, Banatsko Arandelovo
- 1963. — NIKO DOAGA, bista, Kruševac
— MIŠA EFTIMOV, bista, Kruševac

ni koš je izbačen na samu ivicu u bloku datog karličnog sklopa čime se postiže utisak dvodelnosti. Ovaj utisak povećava vertikalno u centar ugrađena leva ruka i raspon dominantnih masa. Pominjući skulpture u varenom gvožđu treba reći da je Zarin u šestoj deceniji veka tražio novija rešenja za treću dimenziju. Tako se suočio sa »prostornim kavezima« (Pikaso, Đakometi, Kalder) koje Alekса Čelebonović naziva linearnim konstrukcijama a koje po njemu zauzimaju posebno mesto u tabeli glavnih radova. I ovde se susrećemo sa pitanjima za koje teško nalazimo prave odgovore. Zadatak je postavljen u **Otporu I**, 1956., ispitivan je u skladu sa ranijim nagoveštajima datim u projektu **Žrtva** većim zauzimanjem prostora i daljim naglašavanjem vertikale, a rešen je i definitivno iscrpljen dovršenjem spomenika u Adi. U ateljeu je ostalo nekoliko skica stilski različitih koje spadaju u najvrednije Zarinova dela. Ideja je proizišla iz žudnje za visionom (otpor) u vertikalama i potrebe za specifičnim simbolima (štít, ruke, vile itd.) i višešmisljenim njihovim projekcijama u dатој linijskoj mreži.

U vraćanju genezi forme i u varijacijama u poslednje tri decenije **Mrtva ptica** je najdoslednije obnavljanje tema ciklusa **Rat**. Model je nađen svedenim formama **Mrtve ptice** iz 1960. koja usvaja pomenute jake geometrizovane frome **Umirućeg ratnika**. Situacija se uskoro menja. Ptica počinje da simbolizuje let i pad u oblicima primerenim apstraktnoj skulpturi. Trifunović ijavodi da je u pitanju alegoriski ciklus unutar ciklusa **Rata** koji ima dinamičniju formu i profinjeniju viziju i da počiva na kontrastu lirske lepote leta i pada i umiranja. U Zarinovoj imaginaciji poruka se suštinski menja iako se najava ideje ne može izbrisati. **Padajući predmet i Leteći objekt** iz 1964. i **Ptica u letu** iz 1966. nalaze svoje mesto u delima koja prividno poriču ideju i pokušavaju da se konstituišu u prostoru kao nešto nezavisno, dovoljno sebi. I dalje je u pitaju let i pad ali je dinamika od vrste koja vodi agresiji i krajnjoj životnoj napetosti. Razapet između ideje osmišljene unutar ciklusa **Rat** i izmena koje su se tokom godina nametale Zarin je najčešće pronalazio mogućnost da se drugim tumačenjem forme vrati prvobitnoj ideji. Samo izmenom smera udara sila i suprostavljanjem konveksnih i visoko polarnih konkavnih površina on je mogao da **Mrtvu pticu** iz 1967. i **Pticu na umoru** iz 1971. nostalgično podredi delu iz 1960. i da obrtom pretvori u **Lef ka suncu i Život Ikarusa** 1985. Trebali reći da, na žalost, nije uvek do kraja koristio svoja otkrića.

Ponovo smo prinuđeni da se vratimo studiji Lazara Trifunovića (Aleksandar Zarin, skulpture, 1950-1974, Savremena galerija Umetničke kolonije Ečka, Zrenjanin, predgovor katalogu) njegovom temeljnem tumačenju ciklusa **Ruke**. Polazeći od Hegela on je pokušao da pronađe put od neposredno datih stvari do simbola kao neposredne datosti u opažanju i duhu. A zatim citirajući Hegela u skladu sa sopstvenim mišljenjem put ka objašnjenju dvoznačnosti simbola. Tu smo već najbliže Zarinovoj konstataciji da skulptura kao umetničko delo stvara-jući iluziju večnosti, delujući u prostoru sugestivnim formama i simbolima postaje tumač epohe, nosilac određenih filosofskih pogleda na svet. Ova konstatacija je u osnovi njegovog mišljenja da ruka kao motiv oslobođen svoje fizičke logike (iako je ta fizička logika neotklonjiva) uz zadržavanje asocijativne veze s njom, može da stvor

1964. — Spomenik USTANKU, Novi Kneževac
 — DUŠAN VASILJEV, bista, Kikinda
1965. — Spomenik NH ZDRAVKU ČELARU, Čelarevo
 — NH S. MLADENOVIC, bista, Smederevo
 — STEVAN ALEKSIĆ, slikar, bista Jaša Tomić
1967. — Spomenik SVETOZARU MARKOVIĆU, Svetozarevo
1968. — ALEKSA ŠANTIĆ, bista, Beograd — Kalemeđan
1969. — Fontana VODENI CVET, Beograd — hotel »Jugoslavija«
 — ZARKO TURINSKI, bista, Zrenjanin
 — MIHAJLO PETROVIĆ — ALAS, bista, Beograd
1971. — SIMBOL RADA, Kruševac
1972. — NH VERA BLAGOJEVIĆ, bista, Banja Koviljača
1974. — Skulptura ZASTAVE, Aranđelovac — vila Karadžić
1975. — Reljef VOJVODINA, Bačka Topola
1976. — JOVAN HADŽIĆ, bista, Novi Sad (Matica srpska)
1977. — Fontana IZVOR ŽIVOTA, Zrenjanin
1978. — POKOŠENI CVETOVI, Valjevo
 — Fontana RUKE, Pirot
1979. — Spomenik MIHAJLO PUPIN, Idvor
1982. — SKENDER KULENOVIĆ, bista, Kozara
 — ĐURA JAKŠIĆ, Srpska Crnja
1984. — MILOJE VASIC, bista, filozofski fakultet Beograd
1985. — IVO ANDRIĆ, bista, Sarajevo

sopstvenu logiku odnosa masa i proširi simbolske funkcije na veći broj sadržaja. Time postaje samostalan organ preko koga se može iskazati sva složenost ljudskog postojanja.

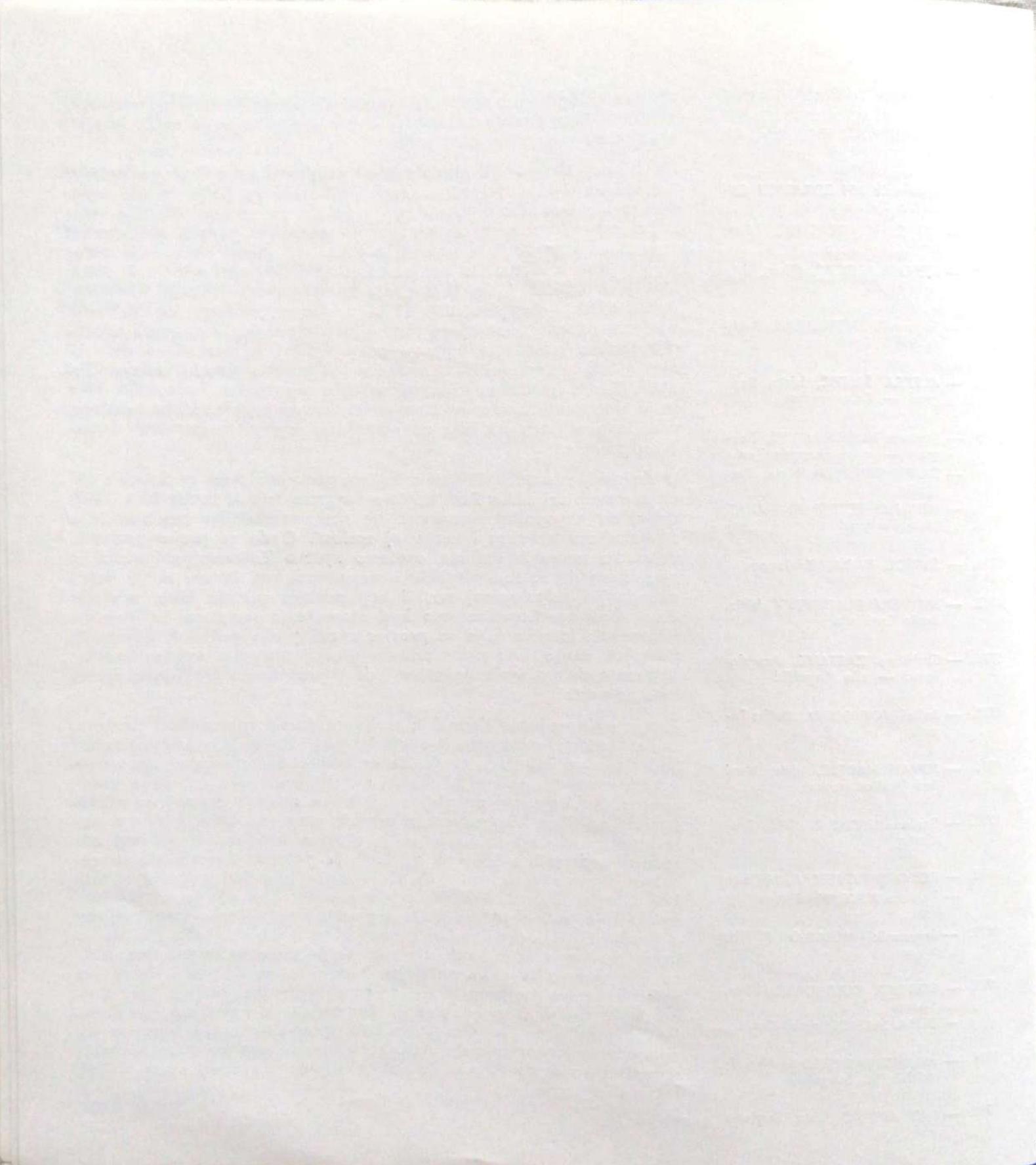
Ne bi nas daleko odvela elaboracija odnosa ruke i uloge rada u njenom formiranju. Taj odnos Zarin podrazumeva, bolje rečeno ugrađen je u ruke-simbole koje stvara. Iznetu u vis, dlanom okenuta nebu u projektu Žrtva ruka se transponuje gestom i geslom, pokretom i značenjem pokreta ili se smiruje sa ciljem da objasni neku vrstu metafizičke jeze u svemu što nas okružuje (**Veličanstveni mir I i II**, 1962, **Signal za kosmos** 1966, **U traganju za vremenom** 1968, **U slavu ing. Ajfela** 1969.). **Magijska ruka** 1970. u sklopu predloga za spomenik **Zakletva odreda** i van njega simbol je višeg reda. Ona tumači konačnija ljudska određenja, njihovu postojanost i trajnost. Ovo delo bi moglo biti, u saglasnosti sa važećim mišljenjima, konačni neizmenljivi oblik. Zarina, međutim, ta konačnost nije zadovoljila. Posle 1970. ruka se u slobodno izvedenim omekšanim formama prilagođuje prostoru, približava se, ostajući ipak na odstojanju organskim formama drugačijeg porekla.

U delima posle 1980. ciklusi o kojima govorimo teže sjedinjuju i začinju u simbiozi ciklus **Zodijak**. Dve varijante dela **U znaku Bika**, 1983, dobar su nagoveštaj spremnosti na rizik, suštinskog preobražaja u stvaralačkom klimaksu i keativnoj zrelosti. Ovde se preko poznatih, vekovima variranih simbola, vraćamo tipično Zarinovoj enigmatsici iz koje mora da se rodi ubedljiv iskaz, simbol koji je već služio nekoj prirodnjoj i natprirodnoj svrsi i koji ponovo postaje ideja u službi čisto likovnog. Konačno smo kod utemeljenja skulpture na isećima konveksnih formi u koje se prostor uvodi preko poliranih konkavnih površina. Skoro smo po pravilu u situaciji da tako uveden prostor smatramo delom same skulpture i da u prazninama zamišljamo formu koja ne postoji.

Tvorac velikog broja slobodnih skulptura, javnih spomenika i portreta, znanac zanata i materijala, Aleksandar Zarin se javlja u našoj skulpturi kao stvaralač koji je u stanju da se kontroliše ostavljajući da vreme odredi mere po kojima bi njegova skulptura mogla biti dalje vrednovana. Neki njegovi pokušaji mogli bi se smatrati digresijom, odstupanjem od linije koju određuje priroda njegovog dara, putem u neizvesnost, kad ne bismo znali da je u njima iscrpljen najveći broj odrednica sadržanih u idejama od kojih je polazio. Znao je da se zauštavi i začvori u saznanju da dalje može obavljati poslove rutinski bez sumnje u ishod. Ako se ne vidi u celini i ne otkrije po dubljem smislu koje traži delo mu može izgledati fragmentarno i nedovršeno u pređenim periodima rada. Preuzimao je u vremenu ono što mu je pripadalo i nije bežao od priznanja da je saglasan sa uzorima, a tu se nije zadovoljavao beznačajnim. Reagovao je, čini to i danas, na ambiciozne svetske programske orientacije ljudski osetljivo, bez straha da će nestati u senci zbivanja. On veruje da i isećkom, detaljom, fragmentom može dati sliku sveta i to uporno dokazuje. Njegova argumentacija je neosporna i slaže se u nekoj imaginarnoj arhivi naših stvaralačkih npora. Čovek je velike sumnje i čvrstog stava, čovek razume i intuicije.

Beograd, maj 1986.

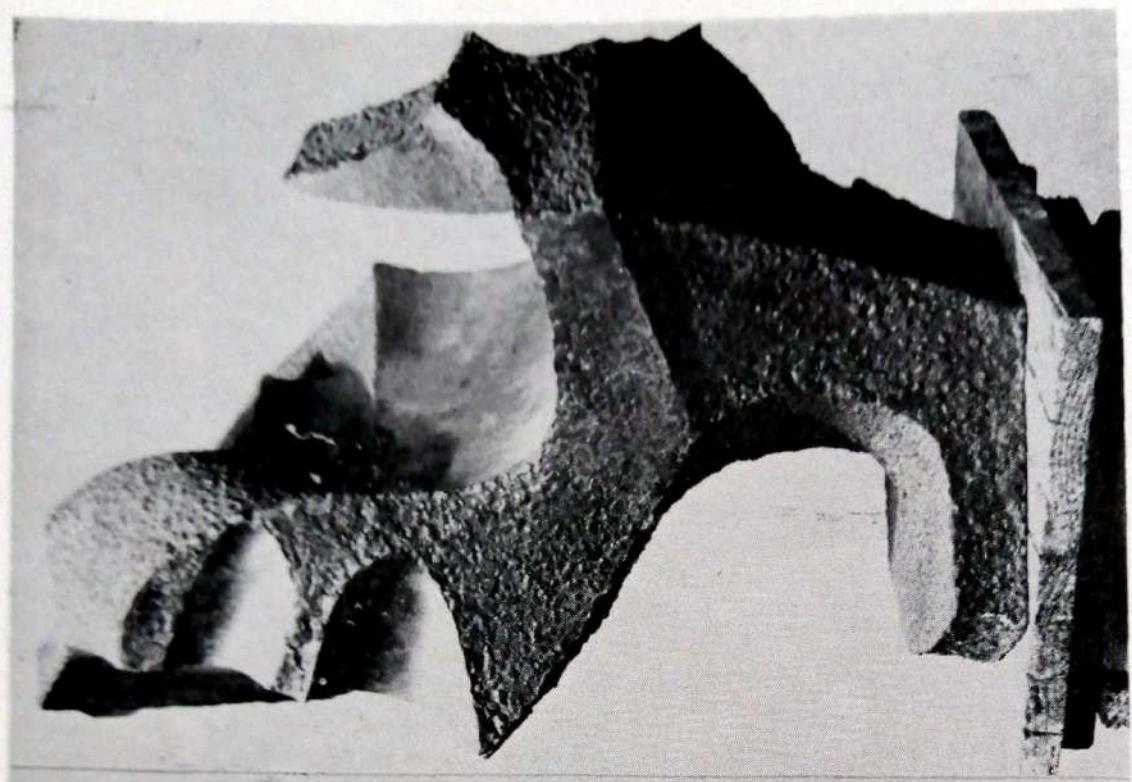
Stojan Ćelić

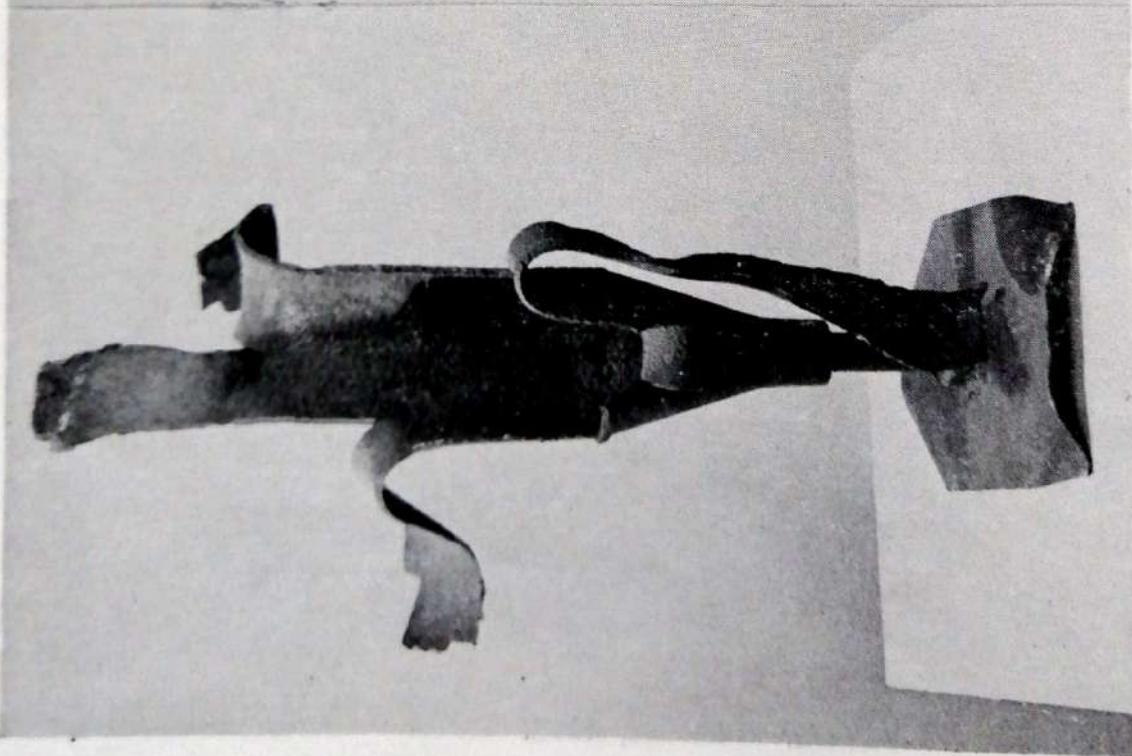

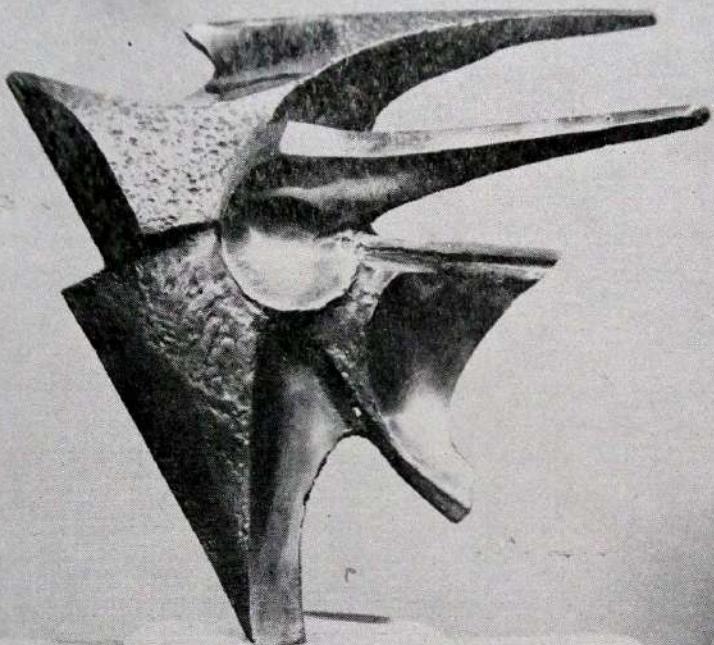
Skender Kulenović, 1973.

U traganju za vremenom, 1968.

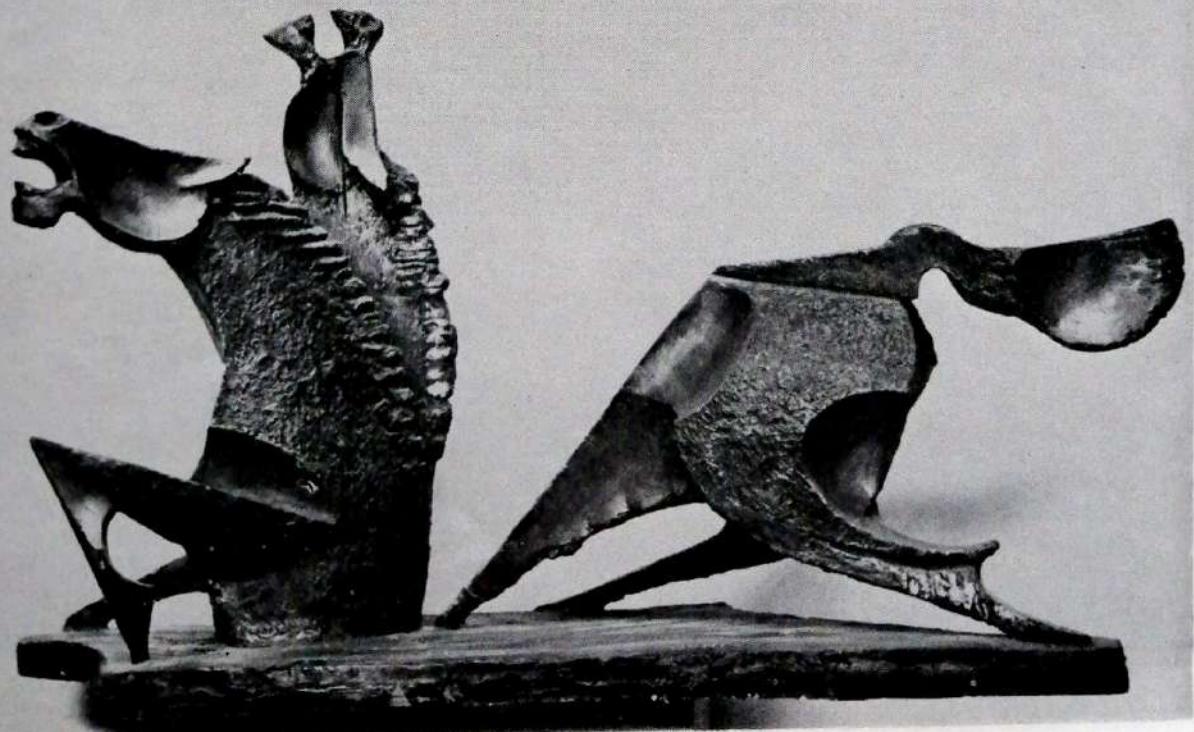

Ratna vaza, 1954.

33

24
Bronze
Sculpture
by
Kurt
Hans
Brock
1950

Dušan Radović, 1982.

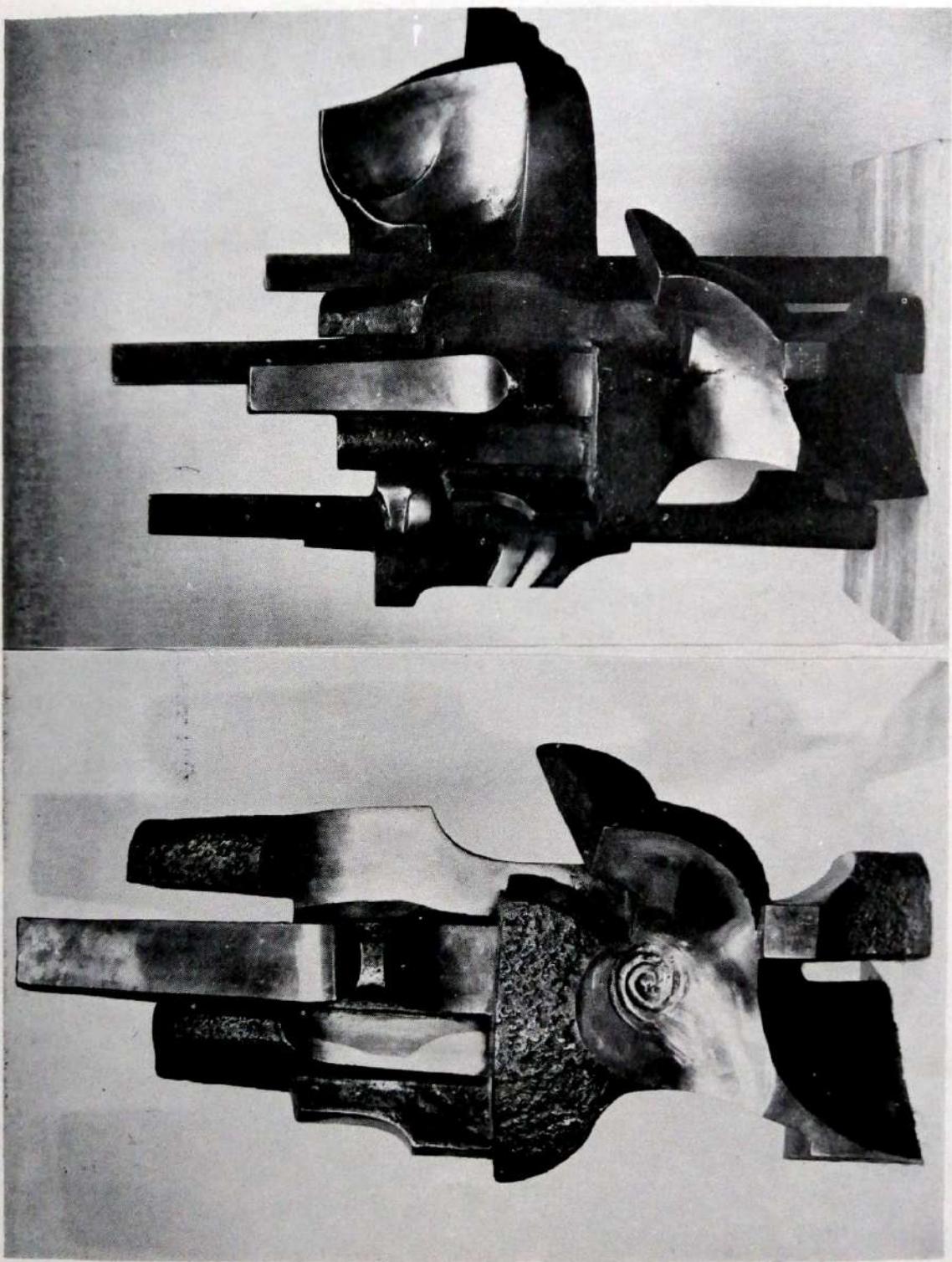

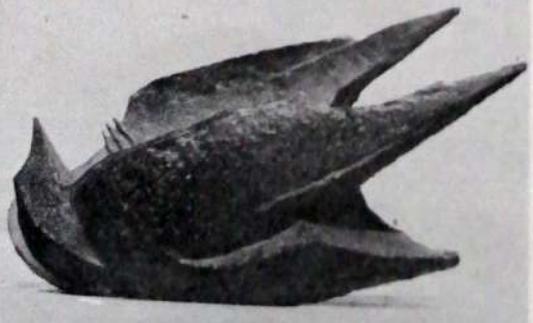
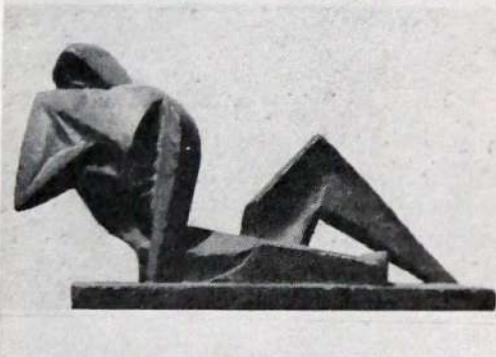
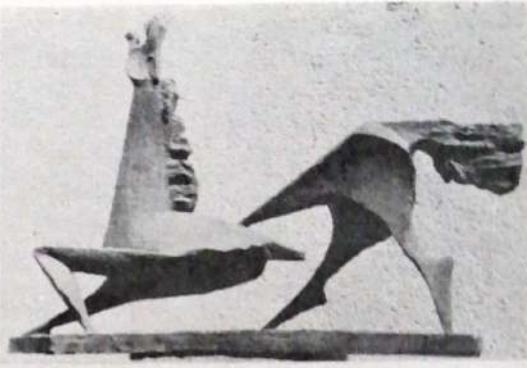
U znaku blizanaca, 1984.

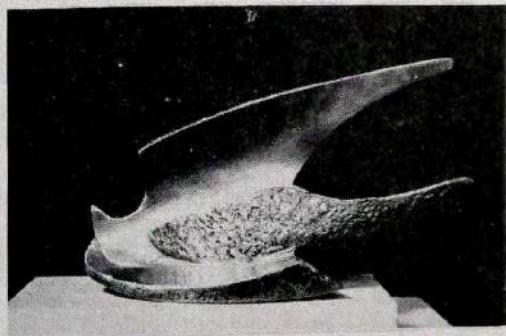
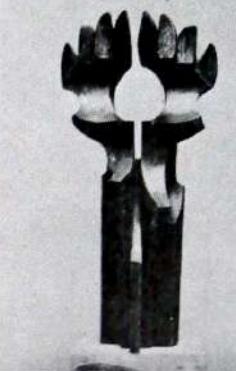
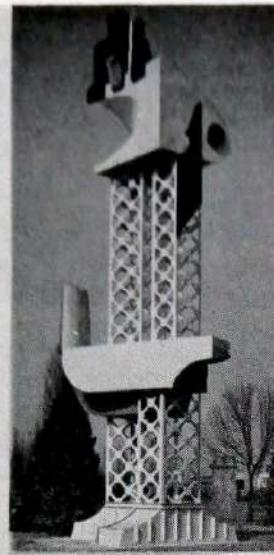
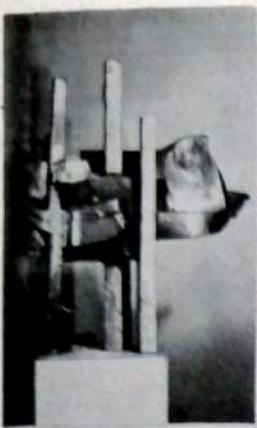
Magijska ruka, 1975.

Zakletva odreda, 1977.

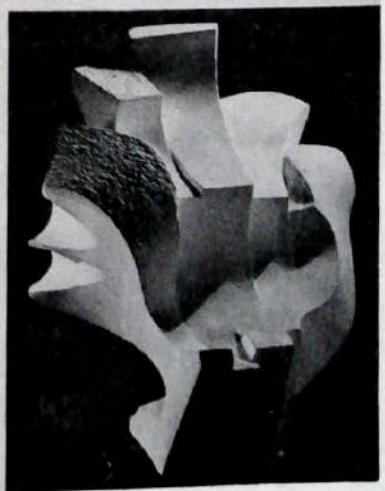
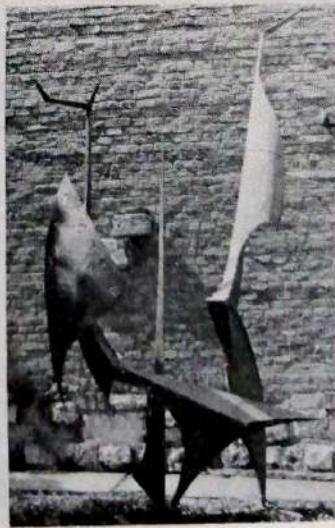

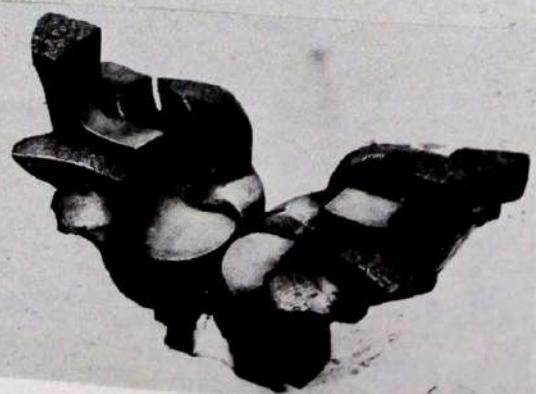
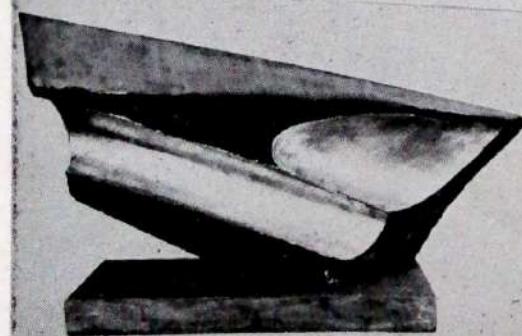
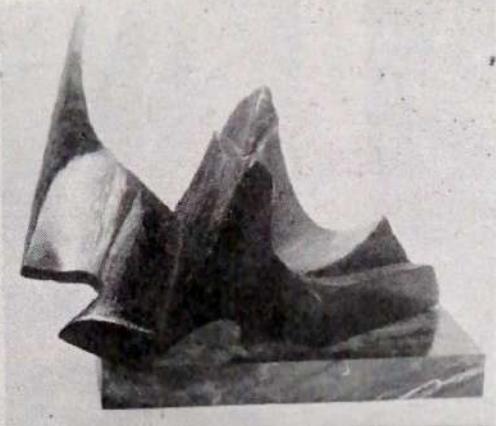
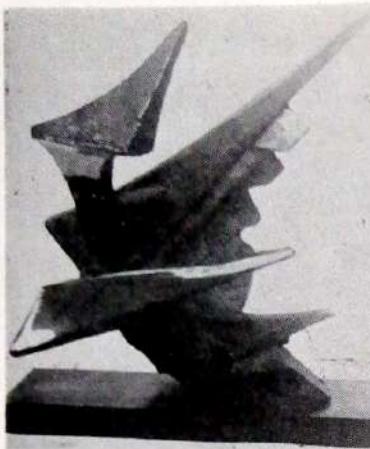

1	3	4
5	6	10
9	16	8

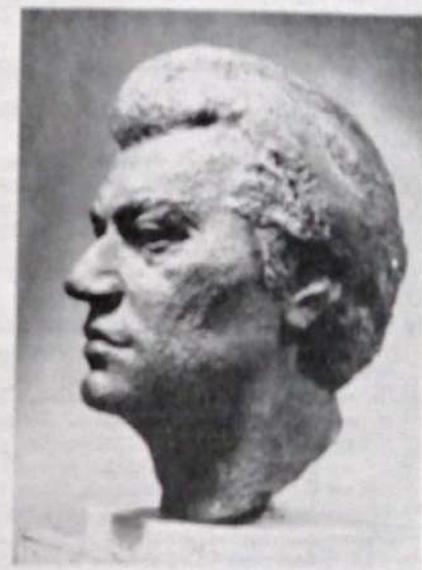

26	17	13	32
29	8/II	1/II	
6/II	2/I	7/II	

11	12	19	
28	25	7	27
30	21		

1	2	4
3	11	6
8	7	10

BIBLIOGRAFIJA

1949. — ... Nekoliko utisaka sa izložbe studenata Akademije likovnih umetnosti u Beogradu, Duga, Bgd. II. IV
1950. — M. Kujundžić, X izložba ULUS-a, Dnevnik, N. Sad XII
1951. — J. Kratohvil, o skulpturi, Lik, 1. I
- B. Nikolić, kod vajara A. Zarina, Duga, Bgd. V
- P. Lubarda, Jedan pogled na problem mlađih, Književne novine Bgd. 10. XI
- P. Vasić, Prva izložba mlađih likovnih umetnika Srbije, Politika, Bgd. 15. XI
- M. Kujundžić, Izložba mlađih umetnika, Student, Bgd. 15. XI
1952. — D. Medaković, Izložba Samostalnih, Nin, VI
- A. Celebonović, Izložba Samostalnih, Književne novine, VII
- P. Vasić, Izložba portreta, Politika, Bgd. 15. XII
- A. Celebonović, Izložba portreta, Književne novine, XII
1953. — J.P., u Zrenjaninu će se otkriti bista Branka Radičevića, Borba, Bgd. 30. IX
1954. — G. Gamulin, Uz izložbu Samostalnih, Vjesnik Zgb. II
- ... Spomenik Branku Radičeviću, Borba, Bgd. 15. VIII
- Svetislav Simić, Uvek novi Branko, Dnevnik, Novi Sad, 29. XI
1955. — Les jeunes sculpturs de Belgrade, Nouvelles Yougoslaves, Bgd. 6. II
1955. — Bosiljka Božić, Palete i dleta, Oslobođenje, Sarajevo 17. VI
- ... Spomenik Branku, Borba, Beograd, 28. IX
1956. — Dragoslav Grbić, Prvi Branko u Beogradu, Radnik, Beograd, 30. VIII
- Z. Markuš, Predgovor u katalogu izložbe, Bgd. 11. XI
- P. Vasić, Nove teme u skulpturi A. Zarina, Politika, Beograd, 11. XI
- ... Sa izložbe, Politika, Bgd. 17. XI
- M. Milošević, Skulptura A. Zarina, Borba, Bgd. 19. XI
- B. Timotijević, Volim kamen... Večernje novosti, Beograd, 19. XI
1956. — M.M., Skulptura A. Zarina, Borba, Beograd, 19. XI
- M. Marić, Fragmenti A. Zarina, Mladost, 21. XI
- Marija Marinčik - Majda, Skulptura na A. Zarin, Reporter, Skopje, 24. XI
- R.P., Izložba skulptura, Dnevnik, Novi Sad, 25. XI
- M.B. Protić, Novembarske izložbe, Nin, Bgd. 2. XII
1957. — ... Uz »Odmor« i »Devojka sa školjkom«, Borba, Beograd, 25. I
- M. Milošević, Savremena srpska skulptura na novim putevima, Borba, Beograd, 27. I
- Sv. Simić, Vidno mesto među savremenim vajarima, Dnevnik, Novi Sad, 23. II
- ... Umetnik i društvo, Dnevnik, Novi Sad, 3. III
- ... Branko Radičević za Kalemeđdan, Večernje Novosti, Beograd, 25. III
- V. Vasiljević, Prvi atelje sam imao u Smederevu, Naš glas, 01. V
- M.B. Protić, Savremena srpska skulptura, Nin, Beograd, 25. V
- I. Andrić, Otkrivanje spomenika Branku Radičeviću, Politika, Beograd, 19. VI
- ... Spomenik pesniku (Branku Radičeviću), Politika, Beograd, 23. VI
- Z. Markuš, Pesnikov spomenik u parku, Književne novine, Beograd, 28. VI
- D. Popović, Izložba oblika u prostoru, Borba, Beograd, 27. VIII
- ... Uskoro izložba Aleksandra Zarina, Naš glas, Smederevo, 16. XI
- ... A. Zarin izlagće skulpture, Večernje novosti, Beograd, 22. XI
- ... Sutra izložba Aleksandra Zarina, Naš glas, Smederevo, 23. XI
- M. Ilić, Sa izložbe Aleksandra Zarina, Naš glas, Smederevo, 29. XI
- D. Grbić, Prvi Branko u Beogradu, Književne novice, Beograd
1958. — D. Popović, Četiri Zarinove godine, Borba, Zagreb, Beograd, 17. II
- M.K., Izložba skulptura A. Zarina, Večernje novosti, Beograd, 18. II
- S. Simić, Skulpture, A. Zarina, Dnevnik N. Sad, 19. II
- Z. Markuš, Pesnikov spomenik u parku, Književne novine, Beograd, 5. VI
- D.P., Grad-Mecena, Večernje novosti, Bgd. 04. VII
- Z. Ljubojev, Zarinov »Otpor« u radijatoru, Zrenjanin, Zrenjanin, 13. IX
- P. Vasić, Dve izložbe, Politika, Beograd, 04. X
- M.B. Protić, Problem skulpture u slobodnom prostoru, Nin, Beograd, 05. X
- ... Vajari o sebi i svojoj grupi »Prostor 8«, Vidici, Beograd, X
- R. Predić, Prostor 8, Student, Beograd, 07. X
- J. Maksimović, Traganja, Večernje novosti, Beograd, 25. IV
- Lj. T., Javni spomenik je umetnička afirmacija, Dnevnik, Novi Sad, 18. XI
1961. — ... Mala galerija novih dela, Borba, Bgd. 21. V
1962. — ... Skulptura iz fabrike, Politika, Bgd., 11. VIII
- S.V., Umetnik u fabrići, Zrenjanin, Zrenjanin, 25. VIII
- ... Atelje u tovarniški hali, Ljubljanski dnevnik, Ljubljana, 14. IX
1963. — M. Soprunic, Na raskršcu intimne poezije, Zrenjanin, Zrenjanin, 19. I
- M.A., Na spisku najvrednijih, Dnevnik, N. Sad, 25. III
- L. Trifunović, Predgovor za katalog izložbe A. Zarina, Novi Sad, III
- S. Kulenović, Reč na otvaranju spomenika A. Šantića na Kalemeđdanu, 19. X
1964. — G. Boudaille, II Trienale, Les lettres Francaises, Paris, X
1966. — ... Gips i bronza, Somborske novine, Sombor, 20. V
1967. — T. Rosulić, Ruka simbol stvaranja i progresa, 4. juli, Beograd, 30. V
- I. Aradanić, Ečanski park muzej skulptura u prostoru, Dnevnik, Novi Sad, 30. VI
- S. Lazarević, Ruke A. Zarina, Ilustrovana politika, Beograd, 7. XI
1968. — N.N., Aleksandar Zarin »Signal za kosmos«, Subotičke novine, Subotica, 02. VIII
1969. — W. Penders, Jugoslovenska skulptura, Het Vaterland (Haag), 10. VI
- D. Welling, Sitna plastika, Haagsche courant, 11. VI
- O.K., Nesporazumi oko spomenika, Dnevnik, Novi Sad, 17. IX
1971. — ... Umetnost van Galerije, Politika, Beograd, 04. II
- ... Spomenik na Trgu, Dnevnik, Novi Sad, 26. III
- Ljubomir Popov, Jubilarne »Liparske večeri«, Borba, Beograd, 21. V
- M. Kolarić, Četiri vajara, predgovor za katalog izložbe u Valjevu, 12. IX
- ... Spomenik u slavu rada, Pobeda, Kruševac, 14. X

- ... Spomenik u slavu rada, Politika, Beograd, 15. X
- M. Mihajlović, Spomenik u slavu rada, Politika, Beograd, 15. X
- L. Trifunović, Putevi i raskršća srpske skulpture, Umetnost, broj 22-23
- K. Bogdanović, Skulptura u Beogradskoj arhitekturi, Umetnost broj 22-23
- 1972. Dragomir Lazić, Spomenik u slavu rada, Pobeda, Kruševac, 11. II
- Živan Milisavac, Slava Srpske Crnje, Dnevnik, No. i Sad, 05. III
- 1973. — ... Prvi bijenale Jugoslovenske skulpture u Pičevu, Pobeda, Titograd, 20. VII
- D. Vučković, Skulptura na otvorenom prostoru, Politika, Beograd, 24. VII
- 1974. — ... Izložba vajara Aleksandra Zarina, Subotičke novine, Subotica, 20. VI
- M. Livada, Praznični kulturno-umetnički mozaik Zrenjanina, Dnevnik, Novi Sad, 05. X
- P. Vasić, Jubilej Aleksandra Zarina, Politika, Beograd, 12. X
- I. Arađanin, Zarinove dve decenije, Ekspres Nedeljna revija, Beograd, 13. X
- M. Kujundžić, Izvođač snage i kolevke podviga, Dnevnik, Novi Sad, 17. X
- Slavko Konculov, Dve i po decenije A. Zarina, Oko, Zagreb, 14. XI
- S. Živković, Beograd kroz vekove, Edicija
- S. Raičković, Radičević na Kalemeđdanu, Pesma
- 1975. — ... Skulptura Aleksandra Zarina u Subotici, Dnevnik, Novi Sad, 25. VI
- Đorđe Jović, Aleksandar Zarin, Umetnost, broj 41-42, Beograd, VI
- ... Skulpture Aleksandra Zarina, Narodne novine, Niš, 12. XII
- ... Otvorena izložba skulptura, Narodne novine, Niš, 13. XII
- A. Čelebonović, Vajar širokog spektra, Narodne novine, Niš, 27. XII
- A. Čelebonović, Predgovor katalogu u Nišu, XII
- 1977. — Z.J., »Zastave sreća«, za sestre Ilić, Napred, Valjevo, 09. XII
- 1978. — ... Novosti iz ateljea, Politika ekspres, Bgd., 06. I
- Kosta Vasiljević, Autorski svetovi, Politika ekspres, Beograd, 09. I
- N.Z., Dela iz vajarskih ateljea, Politika, Bgd., 10. I
- Stanka Pejaković, Beogradski kulturni mozaik, Pobjeda, Titograd, 14. I
- I. Mladenović, Svet jednog vajara, Naš dom, Beograd, II
- Z. Ranković, Vajar Zarin, Napred, Valjevo, 26. V
- N.Z., Godišnja skupština ULUS-a, Politika, Bgd. 18. VI
- 1979. — M.C. Marjanović, I odgovornost — ravноправno, Politika ekspres, Beograd, 18. I
- Minja Celar — Marjanović, Pravi izraz svake ličnosti, Nedeljna revija, Beograd, 17. II
- Šinković Petar, Ket szobor, Magyar szó, 19. VIII
- M.C. Marjanović, U Ečkoj — s planom, Politika ekspres, Beograd, 21. VIII
- ... Pupinovo delo Podstrek mladim generacijama, grad, 08. X
- ... Pupinovo delo Podstrek mladim generacijama, Politika, Beograd, 08. X
- Mirjana Kuburović, Vlada Mićunović, Pionir svetske nauke i progrusa, Rodoljub i humanista, Politika Beograd, 08. X
- Z. Serenčić, Pupinovo delo velika inspiracija, Borba, Beograd, 08. X
- ... Djelo Mihajla Pupina, — poticaj razvoju nauke, Vjesnik, Zagreb, 08. X
- ... Život i delo za primer, Dnevnik, N. Sad, 08. X
- ... Epohalno djelo na polju telefonije, Novi list, Rijeka, 08. X
- I. Babić, Čovek koji je zadužio svet, Politika ekspres, Beograd 08. X
- P.D., U rodnom mestu velikana nauke, Front, Beograd, 12. X
- ... Proslava u Idvoru, Pobjeda, Titograd, 14. X
- ... Otkriven spomenik velikom naučniku, Front slobode, Tuzla, 19. X
- Radmila Radojković, Privlače nas lažni mitovi i patetika, 4. jul, Beograd, 30. X
- M.Z., Mihajlo Pupin u rodnom Idvoru, Politika, Beograd, 03. IX
- ... Pupin, Večernje novosti, Beograd, 07. IX
- Sofija Čupić, Bronza teče za Pupinom, Dnevnik, Novi Sad, 30. IX
- S. Gunić, Proslava u Idvoru, Radio revija, Bgd. 02. XI
- 1979. — ... Svečana akademija u Idvoru, Galaksija, Bgd., XI
- Fedora Bikar, Izložba u Idvoru, Misao, Novi Sad
- Danica Simić, Skulptura A. Zarina, (diplomski rad odbranjen na Katedri za istoriju umetnosti u Bgd.)
- 1981. — B. Kostić, Oslanjajući se na udruženi rad, Borba, Beograd, 24. II
- M.C.M., Medalje i plakete, Politika ekspres, Beograd, 09. IV
- Ognjen Janevski, Kolona duža od dana, Ilustrovana politika, Beograd, 05. V
- Stevan Raičković, Razgovor s ilovačom, Književne novine, 07. V
- J. Kosanović, Diplome JNA autorima najboljih djela, Oslobođenje, Sarajevo, 26. VI
- Jovan Soldatović, Kultura namenjena parku, Dnevnik, Novi Sad, 03. IX
- Ištan Sajko, Kulturni žal u letnjem periodu, Subotičke novine, Subotica, 25. IX
- Steva Stanić, Delo jedne generacije, (TV emisija Beograd), IX
- N. Kusovac, Na vetrometini, Politika ekspres, Beograd, 28. X
- M. Savić, Sećanje na Servo Mihalja, Dnevnik, Novi Sad, 07. XII
- ... Otkrivena bista Serva Mihalja, Oslobođenje, Sarajevo, 07. XII
- ... Otkrivena bista Serva Mihalja, Politika, Beograd, 07. XII
- ... Poprsje Serva Mihalja, Vjesnik, Zagreb, 8. XII
- Vojislava Vignjević, Danica Radović, Prava mera stvari, Borba, Beograd, 22. XII
- 1982. — R. Knežević, Atelje u livnici, Dnevnik, N. Sad, 21. II
- S.I.S., Između stare i nove konцепциje, Zrenjanin, Zrenjanin, 23. IV
- S.R., Novi spomenik Đuri Jakšiću, Zrenjanin, rZrenjanin, 30. IV
- S. Radoš, Spomenik za trajanje, Dnevnik, Novi Sad, 22. VI
- Slobodan Pašić, Pesnik zavičaja, Borba, Bgd. 18. VIII
- B.K., U spomen Đuri Jakšiću, Zrenjanin, Zrenjanin, 20. VIII
- I. Arađanin, Sve za jubileje, Politika ekspres, Beograd, 03. IX

- M.K., Dani Đure Jakšića, Svetlost, Kragujevac, 15. IX
 - ..., Otkrivena bista Skendera Kulenovića, Kozarski vjesnik, Prijedor, 17. IX
 - M.B., Za Durin jubilej, Zrenjanin, Zrenjanin, 24. IX
 - D. Nikolić, Praznik u Crnji, Dnevnik, Novi Sad, 29. IX
 - Lj. P., Liparske večeri u dva grada, Večernje novosti, Beograd, 01. X
 - ... Prkos u bronzi, Dnevnik, Novi Sad, 03. X
 - ... Uređuju piščevu kuću, Večernji list, Zgb., 05. X
 - J. Jovanović, Svečanost u Crnji, Misao, N. Sad, 05. X
 - I. Arađanin, Spomenik umetniku, Politika ekspres, Beograd, 06. X
 - D.N., Taki sam bio, Dnevnik, Novi Sad, 06. X
 - V. Mićunović, Đ. Berar, Jubilej Đure Jakšića, Politika, Beograd, 08. X
 - Lj. Popov, Sugrađani podigli spomenik, Večernje novosti, Beograd, 08. X
 - ... Poklon krenuo na put, Dnevnik, Novi Sad, 08. X
 - D.N., Sećanje na Đuru Jakšića, Dnevnik, N. Sad, 08. X
 - S. Radoš, Đura, ponosan i nepokoran, Zrenjanin, Zrenjanin, 08. X
- ov.ai ovi.ov
- Sl. Pašić, Stub naše kulture, Borba, Beograd, 09. X
 - I. Arađanin, »Tako sam snio«, Politika ekspres, Beograd, 09. X
 - Darinka Nikolić, Nepokolebljivi velikan naše kulture, Dnevnik, Novi Sad, 09. X
 - ..., Osobna ličnost naše kulture, Jedinstvo, Priština, 09. X
 - M. Bećejac, Dug pesniku slikaru i rodoljubu, Zrenjanin, Zrenjanin, 15. X
 - M.N., Sećanja na slikara i poetu, Glas omladine, Novi Sad, 19. X
 - ..., U spomen proleteru velikog srca, Komuna, Kikinda, 21. X
 - B. Bugarski, »Vratio se Đura Jakšić, Večernji list, Zagreb, 15. X
 - Sl. Pašić, E moj Đuro, Borba, Beograd, 04. XI
 - ... Ars et animalija, Pančevac, Pančevo, 11. XII
 - SI.S., Simbolični raonik, Zrenjanin, Zrenjanin, 17. XII
 - Đorđe Jović, Moguće tumačenje, Dnevnik, Novi Sad, 23. XII
1983. — Slobodan Pašić, Cudno neko zatišje, Borba, Beograd, 14. I
- M. Savić, Suton Liparskih večeri, Dnevnik, Novi Sad, 04. VII
 - H. Radovanović, Prostor podrediti potrebama čoveka, Komuna, Kikinda, 04. VIII
 - Milivoje Glišić, Diskretni krst Prote Mateje, Novosti, Beograd, 10. IX
 - Jovan Despotović, Predgovor katalogu, XII-I 1984.
 - S.J., Biste zaslužnim naučnicima, Borba, Bgd., 12. I
 - M. Blečić, Skupo praznoverje, Radio revija, Beograd, 20. I
1985. — Andrej Tišma, Otisak vremena u prostoru, Dnevnik, Novi Sad, 06. I
- Zoran Bojović, Mladost skulpture, Pobjeda, Titograd, 12. I
 - ... Mala plastika v Pektovi galeriji, Dolenski list, Novo Mesto, 07. II
 - Sava Stepanov, Oblici suvremenosti, Oko, Zgb., 14. III

- T.P., Naši razgledi 6, Delo, Ljubljana, 21. III
- Milo Gligorijević, Usamljenik iz Beograda, Nin, Beograd, 22. III
- A.M., Spomenici velikanima pisane reči, Oslobođenje, Sarajevo, 17. IV
- ... Poprsja naših književnika, Slobodna Dalmacija, Split, 18. IV
- ... Poprsja književnika, Vjesnik, Zagreb, 22. IV
- SI.P., Otkrivena bista Skendera Kulenovića, Večernje novosti, Beograd, 19. V
- ... Biste šestorici književnih velikana, Glas, Banja Luka, 27. VIII
- ... Speneik šestorici književnikov, Večer, Maribor, 29. VIII
- Ismet Bekić, Ljudska bajka, Glas, Banja Luka, 07. IX
- B. Pažin, i D. Dujilović, Šest velikana u bronci, Oslobođenje, Sarajevo, 04. X
- S. Raičković, Intervju na RB (povodom otkrivanja biste Dušana Radovića), 23. X
- B. Crnčević, Na otkrivanju biste Dušana Radovića u Beogradu, (govor), 23. X

INTERVJUI I ANKETE

- 1951. — Jesenja izložba ULUS-a, Glas, Beograd
- 1952. — ... Da polomimo otpore konvencionalnosti (anketa), Nin, VI
- 1955. — ... Beograd i Henri Mur (anketa), Nova Makedonija, VI
- 1956. — M. Bulatović, Jedan trenutak sa Zarinom, Nin, Beograd, XI
 - ... Razgovor sa A. Zarinom, Večernje novosti, VI
 - ... Paleta i dlijeto (anketa) Oslobođenje, VII
 - ... Seoska groblja i njihovi spomenici (anketa), Duga, Beograd
- 1957. — ... Umetnik i društvo (intervju), Dnevnik, N. Sad, III
- ... Skulptura na javnom mestu (intervju), Mladost, V
- 1958. — ... Prostor osam (intervju), Nova Makedonija, I
 - ... Industrija za umetnost (intervju) Zrenjanin, IX
 - ... Prostor osam (anketa), Vidici, X
- 1960. — ... Umetnost pratilač izgradnje (intervju), Večernje novosti, Beograd, IV
 - ... Javni spomenik, (anketa), Dnevnik, Novi Sad, XII
- 1961. — ... U ateljeu A. Zarina, Večernje novosti, 28. VII
- 1963. — ... Skulptura i sport (anketa), Sportska tribina, Zagreb, X
- 1967. — ... Razgovor sa A. Zarinom, 4. jul, V
 - ... Razgovor sa A. Zarinom, Zrenjanin, VI
- 1970. — ... U traganju za najboljim Trijenalom (anketa), Književne novine, Beograd, VI
 - ... Slučaj trijenal (anketa), Nin, VII
 - A. Zarin, O monumentalnoj skulpturi, Umetnost, broj 22-23
 - ... Anketa — vajari, Umetnost, 22-23
- 1971. — ... Anketa o spomeniku Njegošu, Umetnost br. 27-28
- 1975. — ... A követ formáló kolötö, Zarin Aleksandar, Subotica, 20. VI
- 1979. — ... Lažni mitovi, 4. jul, Beograd
- 1985. — ... Ostavština za budućnost (intervju), emisija TV programa, 7. IV

IZLOŽENI RADOVI

1. BRANKO RADIČEVIĆ, studija za spomenik, 1952. 150 cm
2. RATNA VAZA, raspršli čelik, 1954., 50 cm
3. LEŽEĆA GLAVA, granit, 1954., 25×18 cm
4. USPLAHIRENI KONJ, patinirani gips, 1960., 125×63 cm
5. UMIRUĆI RATNIK, patinirani gips, 1960. 125×63 cm
6. OTPOR I, skica za spomenik u Adi, metal, 1960., 50 cm
7. LEŠINAR I, aluminijum, 1960., 60 cm
8. MRTVA PTICA, patinirani gips, 1960., 45 cm
9. VELIČANSTVENI MIR, varen metal, 1962., 200 cm
10. OTPOR II, vareno gvožđe, 1962., 120 cm
11. PADAJUĆI PREDMET, bronza, 1964., 35 cm
12. MRTVA PTICA II, bronza, 1966., 35×30 cm
13. SIGNAL ZA KOSMOS, bronza, 1966., 90 cm
14. PTICA U LETU, bronza, 1966., 41 cm
15. U TRAGANJU ZA VREMENOM, vareno gvožđe, 1968., 70×70 cm
16. ZNAK I, bronza, 1969., 40 cm
17. U SLAVU RADA, bojeni metal - gips, 1970., 100 cm
18. ZA IZGUBLJENIM VREMENOM, bronza, 1970., 30×30 cm
19. PTICA NA UMORU, bronza 30×30 cm
20. ZNAK II, varen mesing, 1975., 45 cm
21. RUKE IZVOR ŽIVOTA, bronza, 1975., 53×35 cm
22. MAGIJSKA RUKA, bronza, 1975., 115 cm
23. ZAKLETVA ODREDA, bronza, 1977., 70 cm
24. USPLAHIRENI KONJ II, patinirani gips, 1979., 100×60 cm
25. POZIV NA USTANAK, bronza, 1979., 33 cm
26. ZASTAVE, bronza, 1980., 70 cm
27. LEŠINAR II, bronza, 1981., 75 cm
28. ĐURA JAKŠIĆ, studija za spomenik, bronza, 75 cm
29. U ZNAKU BIKA, patinirani gips, 1983., 50 cm
30. LETEĆI PREDMET, varen mesing, 1983., 66×40 cm
31. U ZNAKU BLIZANACA, patinirani gips, 1984., 70 cm
32. UHVACENO SUNCE, patinirani gips, 1984., 70 cm
33. ŽIVOT IKARUSOV, triptih, bronza-aluminijum, 1985., 80×27 cm

PORTRETI

1. AUTOPORTRET, 1954., 27 cm
2. LAZAR VUJAKLIJA, 1956., 30 cm
3. PORODIČNI PORTRET AUTORA, 1959., 65×50 cm
4. LAZAR TRIFUNOVIĆ, 1972., 32 cm
5. SKENDER KULENOVIĆ, 1973., 40 cm
6. STEVAN RAIČKOVIĆ, 1975., 37 cm
7. MATIJA BEĆKOVIĆ, 1980., 40 cm
8. DUŠAN POPOVIĆ, 1981., 40 cm
9. DUŠAN RADOVIĆ, 1982., 35 cm
10. MILOJE VASIĆ, 1983., 35 cm
11. LJUBOMIR DRAŠKIĆ, 1984., 38 cm

SITNA PLASTIKA

1. VELIČANSTVENI MIR, liveno gvožđe, 1962., 20 cm
2. OTPOR, bronza, 1957., 25 cm
3. U SLAVU ARHITEKTURE, bronza 1963., 30 cm
4. OTPOR, liveno gvožđe, 1963., 38 cm
5. PTICA NA UMORU, bronza 1971., 20 cm
6. SKICA ZA FONTANU »RUKE«, bronza, 1974., 28 cm
7. ZASTAVE, bronza, 1983., 10 cm
8. MRTVA PTICA, bronza, 1983., 22 cm
9. U ZNAKU BIKA, bronza, 1983., 15 cm
10. U ZNAKU BLIZANACA, bronza 1985., 22 cm

17 Kartona sa crtežima i fotografijama

Izdavač:

GALERIJA LIKOVNE UMETNOSTI
POKLON ZBIRKA RAJKA MAMUZIĆA

Urednik:

PAVLE STANOJEVIĆ

Bio-bibliografski podaci:

NADEŽDA JOVANOVIC

Dizajn kataloga:

PAVLE STANOJEVIĆ

Fotografije:

ALEKSANDAR ZARIN
PAVLE STANOJEVIC

Postavka:

N. JOVANOVIC
P. JELIĆ

Saradnici:

STEVA PAVKOV
DRENKA ŠPROH
BILJANA IVIĆIĆ - TOMIC

Stampa:

SREDNJOŠKOLSKI CENTAR »JOVAN VUKANOVIĆ«, NOVI SAD

